

Samen maken we er

'Wij zitten op een fijne school', roepen deze leerlingen van openbare basisschool De Mei in Wormerveer. Op deze school werken ze met de methode KiVa, waardoor er nauwelijks nog wordt gepest. Het is een programma dat inzet op groepsvorming en versterking van de sociale vaardigheden van kinderen. Leerkrachten volgen daar een speciale training voor. Inmiddels is bewezen dat KiVa werkt. Ook fijn: leden van VOS/ABB krijgen korting op de KiVa-training.

TEKST EN BEELD:
MARTIN VAN DEN BOGAERDT

een fijne school van!

Op openbare basisschool De Mei zijn ze razend enthousiast over KiVa. In 2014 was dit de eerste school binnen de stichting Zaan Primair die koos voor dit programma, vertelt groepsleerkracht en gedragsspecialist Saskia Haan. 'Wij waren bezig ons te oriënteren op een passende methode voor onze school. We wilden meer met het groepsgebeuren. Dat is iets waar KiVa sterk in is. We hebben bijeenkomsten bezocht en de training gevolgd en waren direct enthousiast. Er zijn leuke spellen en praatopdrachten, het is allemaal zeer laagdrempelig. De onderwerpen spreken kinderen heel erg aan. Je kiest er met KiVa voor om samen een fijne klas en een fijne school te zijn, waar iedereen elkaar respecteert. De kinderen stellen in de klas samen regels op en zorgen er ook samen voor dat die regels worden nageleefd. Ik zie dat elk kind zich daar verantwoordelijk voor voelt.'

Burgerschapsvorming

KiVa staat bekend als een antipestmethode, maar het is veel meer dan dat, benadrukt adjunct-directeur Adriëne Frans van De Mei. 'Het gaat niet alleen over pesten, maar ook over burgerschapsvorming en sociale ontwikkeling. Wij gebruiken deze methode ook omdat we willen dat onze leerlingen in de toekomst op een positieve manier een waardevolle bijdrage leveren aan de grotemensenwereld. Met KiVa maken we kinderen daar bewust van. Ze kijken naar hun eigen rol in de groep en naar die van de ander en geven zichzelf en anderen positieve feedback. Ik zie dat kinderen zich daarbij heel kwetsbaar durven opstellen. Het is heel breed, het gaat veel verder dan

'We zien dat het pesten stopt'

Saskia Haan (links) en Adriëne Frans tussen leerlingen van obs De Mei: 'Ze vinden de KiVa-lessen hartstikke leuk'

alleen de school. Dat horen we ook van ouders terug.' Het mooie van KiVa is volgens Frans en Haan dat het slachtoffer van pestgedrag niet centraal staat. 'Als er sprake is van pestgedrag, maken we steungroepen rondom het slachtoffer dat hulp nodig heeft. Meestal bestaan die groepjes uit vijf kinderen. Daar zit sowieso een vriendje of vriendinnetje van het gepeste kind bij, maar ook de pester, zonder dat die zo wordt benoemd. Het groepje bedenkt oplossingen om het gepeste kind te helpen. Na een week kijken ze of de verbeterpunten hebben gewerkt en of ze er wat van

VOS/ABB-leden krijgen 10 procent korting!

Teams die met KiVa gaan werken, worden getraind om een positieve sfeer in de klas te bereiken en negatief gedrag beter te herkennen en aan te pakken. VOS/ABB-leden krijgen 10 procent korting op deze STARTtraining!

De training is bestemd voor het hele team en wordt gegeven door daartoe speciaal opgeleide KiVa-trainers, die verspreid over het land actief

zijn. De STARTtraining duurt in totaal twee dagen, maar hoeft niet op twee achtereenvolgende dagen plaats te vinden.

Scholen die via hun bestuur bij VOS/ABB zijn aangesloten, krijgen 10 procent korting op de STARTtraining. Hiermee kan bijna 400 euro per school worden bespaard. Het maakt daarbij niet uit of er binnen

een stichting maar één of misschien wel 20 of 30 scholen zijn. Belangrijk: deze korting geldt alleen voor VOS/ABB-leden. Kijk voor meer informatie op www.vosabb.nl.

Interesse? Neem dan contact op met Ronald Kielman van KiVa in Groningen: 050-3636265 of ronald@kivaschool.nl. Vermeld dat u lid bent van VOS/ABB!

geleerd hebben. We zien dat het slachtoffer en de pester hiermee geholpen zijn en dat het pesten stopt.'

Sneller signaleren

Haan voegt eraan toe dat KiVa ook een positieve invloed heeft op de leerkrachten. 'Wij zijn ons meer bewust van onze eigen houding. Hoe spreken we kinderen aan, welk gedrag laten we zelf zien? We signaleren nu ook veel sneller problemen doordat we helemaal in de methode zitten.'

Veel tijd hoeft KiVa niet te kosten. De speciale lessen die elke week in de klassen worden gegeven, duren drie kwartier tot een uur. 'Het mooie is dat de kinderen er zelf om vragen. Ze vinden het hartstikke leuk. Ook dat versterkt het positieve groepsgevoel.' ◀

KiVa werkt preventief

Het preventieve programma KiVa richt zich op het versterken van de sociale veiligheid en het tegengaan van pesten. Het zet in op positieve groepsvorming en stimuleert de sociale vaardigheden en de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Daarmee worden de sociale veiligheid en het pedagogisch klimaat verbeterd. KiVa legt de nadruk op de groep als geheel en dus niet op specifieke individuen.

Wet sociale veiligheid op scholen

Sinds 1 augustus 2015 is de Wet sociale veiligheid op scholen van kracht.

Dit betekent dat schoolbesturen voor sociale veiligheid in hun scholen moeten zorgen. Hoe ze dat doen, mogen ze in grote lijnen zelf bepalen. Vanaf augustus 2017 gaat de Inspectie van het Onderwijs toe zien op de naleving ervan. Handhaving betekent in de praktijk dat de inspectie scholen aanspreekt op de inspanning die ze plegen om al hun leerlingen een sociaal veilige leeromgeving te bieden en de mate waarin die inspanning als toereikend kan worden gezien. Met KiVa dekt de school alle wettelijke verplichtingen met betrekking tot sociale veiligheid. Meer informatie over de verplichtingen die voortvloeien uit de Wet sociale veiligheid vindt u in het juridisch advies op pagina 35 van dit nummer.

KiVa in voortgezet onderwijs?

Het programma KiVa richt zich tot nu toe alleen op basisscholen.

KiVa kan niet één-op-één worden vertaald naar het voortgezet onderwijs, onder meer omdat daar niet zoals in het basisonderwijs sprake is van vaste groepen met vaste leerkrachten. De Rijksuniversiteit Groningen wil graag onderzoek doen om KiVa ook geschikt te maken voor het voortgezet onderwijs, maar het is nog niet gelukt om daar financiering voor los te krijgen. Op dit moment is het wel mogelijk om een studiedag te volgen over pesten en sociale veiligheid. Deze studiedag, georganiseerd door de Rijksuniversiteit Groningen, is toegespitst op de dagelijkse praktijk in het voortgezet onderwijs.

'Alleen maar lieve kinderen'

Van links naar rechts: Sara, Sanne en Casper.

Wat merken de leerlingen van obs De Mei van het KiVa-programma? Dat vertellen Sara, Sanne en Casper uit de combinatiegroep 7/8.

Sara: 'Bij ons in de klas zitten alleen maar lieve kinderen. Er wordt niet gepest. En als er een keer ruzie is, dan is het snel weer opgelost.'

Sanne: 'We gaan dan samen met de KiVa-juf praten. Dan leggen we uit wat er aan de hand is, waarom we ruzie hebben. Je vertelt je verhaal en praat het uit. Het is eigenlijk net als bij Dr. Phil.'

Sara: 'Ik heb wel eens ruzie gehad met een vriendin. Die deed raar tegen me, daarvoor ook al. De KiVa-juf heeft toen gezegd dat ik naar haar moest komen als het nog een keer gebeurde. Dat hebben we gedaan, en het is toen goed gekomen.'

Casper: 'Als er ruzie is, dan kijken we naar de KiVa-regels die in de klas hangen. Die hebben we met elkaar in de klas verzonnen.'

Sanne: 'Ja, daar staat bijvoorbeeld op dat je elkaar laat uitpraten, dat je niet door elkaar heen praat en dat je naar elkaar luistert.'

Sara: 'Met KiVa hebben we ook geleerd om voor onszelf op te komen. Ook na school. Bij ons in de buurt is een speeltuintje met hangjongeren. Die staan daar te roken en hebben drugs. Ze lokken je soms uit en zeggen rare dingen. We hebben in de klas een toneelstukje gedaan om te leren hoe je voor jezelf opkomt.'

Casper: 'We hebben geleerd dat je dan het beste niks kunt zeggen en gewoon weg moet gaan. Dat doe ik soms ook op het schoolplein. Vroeger was ik wel eens bang, maar nu niet meer.'

Sara, Sanne en Casper staan ook op pagina 3.

>> lees verder op pagina 14

KiVa: in deze school wordt niet gepest

Het antipestprogramma KiVa is in 2007 ontwikkeld door de Universiteit van Turku in Finland. Het doel was een antipestprogramma op basis van de nieuwste wetenschappelijke kennis. Het Finse woord 'kiva' heeft een sterk positieve connotatie. Het betekent onder andere 'aardig', 'mooi' en 'fijn'. KiVa is ook een Fins acroniem voor: 'Fijne school tegen pesten'.

In 2011 werd KiVa door de Groningse socioloog René Veenstra naar Nederland gehaald. Er volgde hier een nieuw onderzoek, waaraan 99 basisscholen meededen. Van die scholen gingen er 66 met KiVa werken en 33 controlescholen niet. Bij de KiVa-scholen daalde het percentage kinderen dat maandelijks of vaker gepest werd van 15,6 naar 4,6 procent. Op de scholen in de controlegroep daalde het percentage eveneens, maar beduidend minder sterk. Bovendien bleek dat het welbevinden, de motivatie om te leren en de schoolprestaties op de KiVa-scholen toenamen. Ook het welbevinden van leerkrachten verbeterde. Doordat KiVa-leerkrachten pesten beter kunnen aanpakken, ontstaat er een positieve

sfeer in de klas.

In 2015 heeft de Commissie Anti-pestprogramma's bekeken welke programma's effectief zijn tegen pesten. KiVa werd toen als het meest kansrijk beoordeeld. Het Nederlands Jeugdinstituut heeft een databank 'effectieve jeugdinterventies'. Daarin staat KiVa aangemerkt als 'effectief volgens goede aanwijzingen'. Het is op dit moment nog steeds het enige schoolbrede programma, specifiek gericht op het verminderen van pesten op basisscholen, waarvan de effectiviteit in Nederland is vastgesteld. Op dit moment worden tien andere antipestprogramma's onderzocht. KiVa valt buiten dit onderzoek, omdat het al voldoende is onderzocht en de effectiviteit ervan is aangetoond.

'Het gaat niet alleen om daders en slachtoffers'

Ronald Kielman: 'Iedereen is er wél verantwoordelijk voor dat pesten stopt'.

Pesten is groepsproces

Wat maakt KiVa zo bijzonder? 'Omdat pesten een groepsproces is, richt KiVa zich op alle leerlingen in de groep en niet op specifieke individuen, zoals je wel bij andere methoden ziet', vertelt socioloog Ronald Kielman van KiVa. 'Alle leerlingen worden gestimuleerd om samen te werken aan een fijne groep. Het is belangrijk om interventies niet alleen te richten op daders en slachtoffers, maar ook op de andere leerlingen die een rol spelen in de groep. Dan heb ik het bijvoorbeeld over meelopers, assistenten en buitenstaanders. Het aantrekkelijke van deze rolbenadering is dat de aandacht niet valt op specifieke leerlingen, omdat iedereen in de groep een rol heeft. Bij het terugdringen van pesten ligt de sleutel bijvoorbeeld vaak bij omstanders die niet direct bij de problemen betrokken zijn. Je kunt de groep sterk maken door normen te stellen die ervoor zorgen dat negatief gedrag collectief wordt afgekeurd. Daarmee is het niet meer aantrekkelijk om negatief gedrag te vertonen. En, je maakt de kinderen daar zelf verantwoordelijk voor. Vandaar ons motto 'Samen maken we er een fijne school van'. Natuurlijk, niet iedereen is er verantwoordelijk voor dat er wordt gepest, maar iedereen is er wél verantwoordelijk voor dat het stopt.'

Uitgebreide informatie over KiVa staat op de website www.kivaschool.nl.